

מדיה ואלימות – מערך שיעור

כתבו: ליאת דודו ושרית דרוקמן

נושא השיעור: מדיה ואלימות (פרק אחרון ביחידת ניו מדיה)

עזרים להוראה: לוח, טושים מחיקים, סרטון, מצגת, מחשב, מקרן, מסך.

רציונל:

השיעור מדבר על השפעת הצפייה והחשיפה לאלימות, דרך אמצעי התקשורת, על הצופים, תוך התמקדות בילדים ובני נוער. בנוסף, תיאור אופנים שונים של אלימות ברשת (סייבר בולינג) והשלכותיה.

מטרות השיעור :

1. התלמידים ילמדו על ההשפעות השליליות של צפייה בתכנים אלימים, על התנהגותם של ילדים ובני נוער.
2. התלמידים ילמדו את שלושת התיאוריות העוסקות בהשפעת הצפייה בתכנים אלימים: תיאוריית הלמידה והחיקוי, תיאוריית הגירוי לאלימות, תיאוריית התירבות.
3. התלמידים ינתחו טקסט תקשורתי העוסק באלימות, על פי התיאוריות שנלמדו.
4. התלמידים ילמדו את נושא "האלימות ברשת האינטרנט" ויכירו את ביטוייה: חרמות, מעקב, איומים, טרולינג, סקסטינג.
5. התלמידים יכירו את השלכותיה של "האלימות ברשת".
6. התלמידים יכירו את שלושת סוגי המשתתפים במעשי האלימות ברשת: התוקפים, הקורבנות והעדים.

הנושא מועבר על גבי מצגת ובה קישורים לסרטונים ודוגמאות,

אורך: 2-3 שיעורים של 45 דקות כל אחד.

שיעור מס' 1

השפעות שליליות של צפיה בתכנים אלימים,

על התנהגותם של ילדים ובני נוער:

1. **תיאוריית הלמידה והחיקוי:** הצופים עלולים ללמוד ולאמץ התנהגות אלימה, בעקבות צפייה באלימות בטלוויזיה. הם עלולים לחקות את ההתנהגות האלימה של "לגיבורים" עמם להם מזדהים. ילדים מצפינים את מה שהם רואים ושומעים, ומאחסנים בזיכרון. אם ילדים רואים הרבה התנהגות תוקפנית בטלוויזיה הם יאחסנו אותה וישחזרו אותה בעתיד.

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4262458,00.html>

טבח הג'וקר: 12 נרצחים, 24 אישומים ברצח

https://www.youtube.com/watch?time_continue=236&v=oNcAMRAePZk

מחקר שנערך על ילדים קטנים

<https://www.youtube.com/watch?v=P7Js4aWhyio>

2. **תיאוריית הגירוי לאלימות:** החשיפה להתנהגות אלימה בטלוויזיה משמשת כגירוי המגביר את ההתרגשות ועלול לעורר תוקפנות ולגרום להתפרצות אלימה (שלאו דווקא מאפיינת את אישיות הנמען בד"כ)

3. **תיאוריית התירבות** (גרברנר וגרוס): החוקרים גרברנר וגרוס מצאו כי צפייה באלימות בטלוויזיה מטפחת תפיסת מציאות כאלימה ומסוכנת. פשע בטלוויזיה שכיח פי 10 יותר מבמציאות. הילדים נחשפים לסצנות אלימות רבות בזמן קצר ובעקבות "צפייה כבדה" (מעל 6 שעות ביום) הם תופסים את חיי היומיום כמו שהם רואים בטלוויזיה, כלומר, אלימים מאוד. הם סבורים כי העולם הוא מקום מסוכן ויש בו סיכוי גבוה לפגיעה אישית, לכן עליהם להיות אלימים כדי לשרוד בו. לעומתם "הצופים הקלים" (עד

שעתיים ביום) יידעו להפריד בין מה שרואים בטלוויזיה לבין המציאות, שבה יש פחות אלימות.

לדעתם של גרבנר וגרוס האלימות בטלוויזיה מטפחת פחד מפני המציאות החברתית "השערת העולם המפחיד והאכזר" = הבניית מציאות אלימה בעיקר עבור הנמענים הצעירים.

<https://www.youtube.com/watch?v=58BDrZH7SX8&feature=youtu.be>

מתוך באולינג לקולומביין, איך התחילה האלימות בארה"ב

<https://www.youtube.com/watch?v=AF1Da6MCUC4&feature=youtu.be>

What a wonderful world

https://www.youtube.com/watch?v=5LQ6ZXE_8zk די לאלימות

לסיכום , צפייה בסרטון על הפורטנייט וניתוחו על פי שלושת התיאוריות שלמדנו.

<https://www.youtube.com/watch?v=-Z7Nvv4zsq8>

אלימות ובריונות ברשת (cyber bullying)

החיים ברשת יצרו צורות חדשות של אלימות. "פגיעה מקוונת" (סייבר בולינג) מוגדרת כפעילות תוקפנית, מכוונת וגלויה שמטרתה לפגוע באדם אחר באמצעות האינטרנט ובאמצעי תקשורת נוספים. האלימות ברשת כוללת הצקות, רכילות, מסרים טורדניים, מעליבים, משפילים ומאיימים, התחזות, הפצת חומר אישי ברבים, חרם, סחיטה, ושימוש במצלמות אינטרנט להעברת תכנים פוגעניים. לפגיעה ברשת אפקט מתמשך. הכניסות הרבות והחוזרות של צופים מחוללות אפקט חזק במיוחד של פגיעה בקורבן.

<https://www.youtube.com/watch?v=3jheUWGGb7Q&t=126s>

ביטויי הסייבר בולינג:

חרמות רשת: הרחקת נער/ה ממפגש חברתי מהמתרחש באינטרנט (חסימה, התעלמות, אי אישור של חברות בפייסבוק וכו')

מעקב: מעקב אחרי נער/ה שנועד להשיג פרטים ומידע אישי כדי לפגוע בו, לסחוט אותו או להטיל עליו אימה.

איומים: איומים ברשת לפגוע באדם מסוים שעלולים להגיע לידי מימוש בעולם האמיתי.

<https://www.youtube.com/watch?v=w9E0rsDes0Y> דוידאל

<https://www.youtube.com/watch?v=Fx4hai6mZ9c>

טרולינג: גלישה שמטרתה לשבש ולפגוע בתקשורת בין גולשים על ידי פרסום תגובות סרק, שאלות מטופשות, לעגנות, השחתת תוכן ועוד. טרולים משתמשים בעיקר בזדהות בדויה/גנובה.

סקסטינג: רתימת הטכנולוגיה לביטוי הימניות ושליחת הודעות בעלות אופי מיני. לתופעה זו נלווית גם תופעה חמורה של הפצת תכנים מיניים שאסורה עפ"י חוק.

https://www.youtube.com/watch?v=K_GTmBKrvV0

<https://www.youtube.com/watch?v=8EZIQHURcak>

חוק הסרטונים קובע: פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם מתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפילו או לבזותו, ולא ניתנת הסכמה לפרסום, מהווה הטרה מינית שדינה בפועל עד חמש שנות מאסר"

שיעור מס' 3

השלכות האלימות ברשת:

חוויית הקורבנות ברשת היא טראומטית. השפעותיה הן פיזיות, קוגניטיביות, רגשיות וחברתיות. במקרים קיצוניים מאוד גם עלולה להוביל להתאבדות.

פחד הקורבנות מתוקפים אנונימיים שעלולים להיות חברים לכיתה, לשכבה מסיח את דעתם ממטלות לימודיות ומקשה על תפקודם הלימודי. בנוסף, מצוקות פסיכולוגיות כגון תסכול, אדישות, בדידות, עצב, דיכאון, כעס, והימנעות חברתית.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z-LGzai5CEc&t=857s>

<https://www.youtube.com/watch?v=GhdiQFQVkJ4&t=106s>

בריונות ברשת, מתוך "מנותקים"

סוגי המשתתפים במעשי האלימות ברשת:

התוקפים הבריונים: המפעילים והיוזמים את מעשי הבריונות

הקורבנות (הנפגעים): לקרבן ברשת אין מפלט של ממש, הפגיעה ממשיכה גם בביתו, בחדרו. הבית חדל להיות מרחב מוגן עבורו. עם זאת הימנעות מכניסה לרשתות החברתיות תותיר אותו מחוץ למעגל המרכזי ובבידוד. קורבנות אלו עלולים לחוות ירידה בהערכה העצמית, דיכאון, כעס, ואפילו נטייה להתאבדות.

העדים: נמצאים ברשת, חווים את המעשים מהצד וצופים במסרים המועברים. (מספרם יכול להיות עצום). לעיתים יש לעדים חלק פעיל באלימות, מעבירים את המסרים הלאה ומגיבים

"מאחורי הקלעים". הם מושפעים מהתוקפים (לחץ חברתי) ורוצים להיות מוערכים בעניהם ולהשתייך לקבוצה החזקה.

רפלקציה על תכנון וביצוע המערכ

חלק זה נכתב אחרי יישום הפעילות בכתה

השיעורים הועברו לתלמידי כיתות י"א במסגרת היחידה העוסקת באלימות בתקשורת - הנושא חשוב ביותר בעינינו.

התלמידים צורכים תקשורת כל הזמן, מעבר לזמן שדווח כמומלץ לגילם, לכן הביקורתיות כלפי הצפייה והשלכותיה חייבת להיות עוד יותר ברורה להם.

ההבחנה בין התאוריות השונות לא תמיד ברורה לתלמידים והחידודים שנעשו באמצעות הדוגמאות תרמו להבנה של הייחודיות של כל תאוריה. ניתן למצוא דוגמאות נוספות ברשת. במערכ זה הצגנו כמה דוגמאות לכל נושא. בחלק מהדוגמאות עסקנו במסגרת שיעורי חינוך, זאת כיוון שאנו מוצאות חשיבות רבה בדיון בהרכב כיתתי וגם במסגרת שיעורי תקשורת. הדיון בכיתה היה ענייני והתלמידים הבינו את הדגשים גם בהיבט החינוכי וגם בהיבט התקשורתי דבר שהעמיק את הבנת הנושא.

בעבר דיברנו גם על תאוריית הזיכור, לדעתנו יש מקום להוסיף לדבר עליה כי אחרת זה באמת מציג את הדברים כאילו אנחנו "המבוגרים" מונעים מתוך פאניקה ולא מתוך הבנה. בנוסף, זה לא נכון, בעינינו, להציג את הדברים "כשחור ולבן". המודעות למידת הצריכה התקשורתית צריכה להילמד, כך הצריכה מצד התלמידים תהיה בעיניים פקוחות.

אנחנו חושבות שצריך ללמד יחידה זו סמוך ליחידה העוסקת ב"פאניקה מוסרית" דווקא משום הקרבה בין הנושאים. כך התלמידים יבינו כי יש לבחון את הדברים לעומק ופרק זה לא יתקבל "כהגזמה".